

ХҒТАР 14.25.19
Ғылыми мақала

<https://doi.org/10.32523/3080-1710-2025-150-1-106-117>

Педагог-психологтардың біліктілік пен шеберлік деңгейін арттыру тетіктері

А.І. Азиев*¹, Қ.Қ. Шалғынбаева², Л.В. Мосиенко³, С.К. Ахтанова⁴,
А.Ш. Муталиева⁵

^{1,3,4,5}Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

²Мәскеу мемлекеттік облыстық университеті, Мәскеу, Ресей

(E-mail: ¹artur.aziyev.90@bk.ru; ²Shalginbaeva_KK@enu.kz, ³lvmosienko@yandex.ru,
⁴ahktanovasaltanat5@gmail.com, ⁵mutalieva.ardak@mail.ru)

Аңдатпа. Мақалада жалпы білім беру ұйымында білім беруді ұйымдастырудағы педагог-психологтың кәсіби қызметін жетілдірудің құрылымдық-мазмұндық моделі келтірілген. Бұл моделді Астана қаласы мектептеріне қолдануды зерттеу жеті блокпен ұсынылған. Зерттеулерде жалпы білім беретін мектептердегі педагог-психологтардың кәсіби іс-әрекетін жетілдіруді теориялық тұрғыдан айқындау және оның педагогикалық шарттарын анықтай отырып, моделін жасау үшін модельдің бірінші блогы қолданылды. Педагог-психологтардың біліктілік пен шеберлік деңгейін арттыруға деген ұмтылысын күшейтетін тетіктерді зерттеу мәселесі өзекті әрі маңызды мәселе. Білім беру мекемесінің педагог-психологтарының кәсіби-педагогикалық қызметі басқа қызмет түрлеріне қатысты бастапқы негіз болып табылады және кез-келген маманның мотивациялық саласын білу және түсіну оның кәсіби өзін-өзі тануын дамытуға мүмкіндік береді. Мамандық таңдау кезеңінде және оны кәсіби маман ретінде жетілдіру процесінде, педагог-психологтарды кәсібилендіру процесінде оның мотивациялық саласында шеберліктің жетілуіне әкелетін өзгерістер болады. Сондықтан мектеп педагог-психологтарының кәсіби және педагогикалық қызметін жетілдіру мәселесі өте маңызды теориялық және практикалық мәнге ие, өйткені оның әртүрлі аспектілерін талдау білім беру жүйесінің тиімділігін арттырады. Зерттелген мектептердегі кәсіби құзыреттіліктің интегралды критерийінің қалыптасу деңгейлерін салыстырмалы талдау, респонденттердің екі тобындағы көрсеткіштер бірдей деңгейде екенін көрсетті.

Түйін сөздер: педагог-психологтарды кәсібилендіру, біліктілік пен шеберлік деңгейі, кәсіби қызметті жетілдіру

Кіріспе

Педагог-психологтардың кәсіби қызметін жетілдіру мәселесі қазіргі жағдайда өзекті болып отыр. Жетілдіру процесінде педагог-психологтардың да, оқушының да жеке ерекшеліктерін, олардың ішкі “өзін-өзі” сақтау өте маңызды, бұл өзін-өзі жүзеге асыратын және креативті тұлғаның дамуының негізі болып табылады. Педагог-психологтардың кәсіби қызметі көбінесе дамудың объективті және субъективті детерминанттарына байланысты, және бұл детерминанттарды білмеу педагог-психологтың кәсібилігін дамытудың жеткіліксіз стратегиясын құруға әкеледі, бұл өз кезегінде мұғалімнің психологиялық-физиологиялық жүктемелеріне де, оның оқушыларының жеке басының біржақты дамуына да әкелуі мүмкін [1,2,3,4].

Педагог-психологтың кәсіби қызметін дамыту процесін зерттеу жалпы білім беретін мектептер жағдайында педагог-психологтың кәсіби қызметін дамыту процесін жетілдіру қажеттілігі жетілгендігінде болып табылады. Сонымен бірге, жалпы білім беру мекемелерінде білім беруді жүзеге асыру бойынша қолданыстағы психологиялық-педагогикалық тәжірибе мұндай даму технологияларының жұмыс істемеуіне байланысты жеткілікті құзыретті емес. Сондықтан, педагог-психологтың бағдарлау жұмысы қазіргі білім беру жүйесінің кемшіліктерін ішінара өтей алатын және болашақ түлектер арасында әлеуметтенудің жаңа түрін қалыптастыру қажеттілігін көрсететін, одан әрі кәсіби және әлеуметтік қалыптасудың мақсаттары мен мағыналары туралы өз ойларын қоздыратын білім беру ұйымын ұйымдастырудағы педагог-психологтың кәсіби қызметін жетілдіру жолдарын зерттеу маңызды. Кәсіби қызметті жетілдіру өлшемдерін, көрсеткіштерді, кәсіпқойлықты дамыту деңгейлерін, кәсіби қызметті жетілдірудің психологиялық-педагогикалық шарттарын көрсетуден тұрады [5,6].

Зерттеу мәселесі бойынша психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді талдау педагог-психологтардың кәсіби қызметін жетілдіру уақыт пен күш-жігердің ең аз шығынымен жалпы білім беретін мектептер жағдайында оның кәсіби қызметін құрудың ең жақсы нұсқасын таңдау процесі екенін көрсетті. Педагогикалық жүйе сияқты күрделі, динамикалық, көп қырлы, иерархиялық жүйеде кәсіби қызметті құрудың, өткізудің және ұйымдастырудың, қойылған мақсаттарға жетудің мыңдаған мүмкін нұсқалары бар. Және олардың біреуі ғана қол жетімді нақты жағдайларда жақсы болады. Оны табу- жетілдірудің басты міндеті. Бұл мүмкін нұсқаларды салыстыру және қол жетімді баламаларды бағалау арқылы шешіледі. Жетілдіру деп психологиялық-педагогикалық іс-әрекеттің ол жасалған мақсаттарға сәйкестік дәрежесін түсінуге болады. Кейбір жағдайлар үшін қол жеткізілген оптимизм басқа жағдайларда ешқашан болмайды, сондықтан жетілдіру ұғымы әрқашан нақты болады. Бұл жағдайда нені жетілдіру керек, педагогикалық жүйенің қандай параметрі мақсатқа сәйкес оңтайлы мәнге жетуі керек екенін нақты түсіну қажет [7].

Оқушыларға білім беруді сүйемелдеуді ұйымдастыру жағдайында педагог-психологтың кәсіби қызметін жетілдірудің негізгі идеяларына мыналар жатады: білім беру міндеттерін кешенді шешу, әрбір оқушының жеке дамуы; педагог-психологтың оқушылардың нақты оқу және жеке мүмкіндіктерін зерделеу және оларды өзін-

өзі анықтау процесін іске асыру кезінде ескеру қабілеті; кәсіби қызметті жетілдіру мазмұнында басты, маңызды нәрсені бөліп көрсетуге ықпал ететін болады. Білім беру жүйесін педагогикалық-психологиялық сүйемелдеу оның негізгі элементтерінің ұтымды тізбегін таңдау; оқушылардың даярлығын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің тиімді әдістері мен құралдарын, сондай-ақ оқушылардың өзін-өзі анықтау процесіне өзінің кәсіби әсерінің сараланған бағытын таңдау білігін қалыптастыру; өзін-өзі табысты дамыту, өзін-өзі іске асыру және өзін-өзі тану үшін қажетті жағдайлар жасау білігін қалыптастырудан құралады [8].

Кәсіби қызметті жетілдіру әдістемесі әр мектеп үшін, педагогикалық процестің әр қатысушысы үшін қол жетімді, ол педагогикалық мәдениеттің жалпы деңгейін көтереді, педагогиканың барлық категорияларын, заңдылықтары мен принциптерін біртұтас қарым-қатынаста қабылдауға мүмкіндік береді, осы жағдайда оқытуды ұйымдастырудың ең жақсы тәсілін таңдауда басшылыққа алады. Кәсіби қызметті жетілдіру педагог-психолог негізгі педагогикалық білім мен дағдыларға ие болған, педагогиканың жетекші заңдылықтары мен принциптерімен таныс болған; оқушыларды даярлау, білім беру және дамыту міндеттерін түсінген, ұжымдық, топтық және жеке іс-әрекеттерді ұйымдастыру технологияларын меңгерген жағдайда ғана мүмкін болады. Бүкіл педагогикалық жүйені және оның әр элементін жеке-жеке зерттей отырып, кәсіби қызметтің ең жақсы нұсқасын таңдауға болады [9].

Педагог-психологтың кәсіби қызметтегі жетістігі оның кәсіби құзіреттілігін жетілдіру сапасына байланысты. Тек жақсы дайындалған, құзыретті маман өз қызметін сапалы әрі жауапкершілікпен орындай алады. Педагог-психолог өзінің кәсіби қызметін тиімді және сәтті жүзеге асыруы үшін оның кәсіби дайындығын жетілдіру қажет. Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, педагог-психологтардың кәсібилік және шеберлік сапаларын арттырудың негізгі мақсаты олардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру болып табылады деген қорытынды жасауға болады.

Мамандарды даярлау мәселесі бойынша көптеген дереккөздерді талдай отырып, біз бұл мәселені шешуде ең оңтайлы болып педагог-психологты кәсіби шеберлігін арттыру жолдарының арнайы моделін құру болып табылады деген қорытындыға келдік.

Зерттеу әдістері

2022 жылдың 31 қаңтар-9 сәуір аралығында Астана қаласы Білім басқармасының №30 және № 48 мектеп-гимназияларында зерттеу жұмыстары аясында эксперимент ұйымдастырылып, жүзеге асырылды.

Астана қаласы Білім басқармасының №30 және № 48 мектеп-гимназияларында педагог-психологтармен зерттеу тақырыбы бойынша кеңес алып, ғылыми ізденіс бағыттары бойынша пікір алмастым.

Эксперименттің мақсаты - жалпы білім беретін мектептердегі педагог-психологтардың кәсіби іс-әрекетін жетілдіруді ғылыми-теориялық тұрғыдан айқындау және әдістемелік кешендермен қамтамасыз ету.

Жалпы білім беретін мектептердегі педагог-психологтардың кәсіби іс-әрекетін жетілдіруді теориялық тұрғыдан айқындау және оның педагогикалық шарттарын анықтай отырып, моделін жасау үшін жаңартылған оқу бағдарламасына сәйкес әр

түрлі білім беру сатыларында жалпы білім беру мекемесінің педагог-психологтарының қызметі мен жұмыс түрлерінің негізгі бағыттарының толық сипаттамасы зерттелді.

Жалпы білім беретін мектептердегі педагог – психологтардың кәсіби іс-әрекетін жетілдіруді диагностикалау бойынша Астана қаласы Білім басқармасының №30 және №48 мектеп-гимназияларында тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында келесі принциптерге бағытталған әдістемелердің көмегімен тексерілді:

1) жаңартылған қажеттіліктерге сәйкес келетін мотивациялық құрылымның компоненттерін диагностикалауға мүмкіндік беретін көп жоспарлы стандартталған әдістеменің көмегімен тұлғаның мотивациялық-құндылық саласын зерттеуге “Өмірлік құндылықтардың морфологиялық тестіне” [10], “Құндылық-қажеттілік бағдарларының рейтингі” тест-сауалнамасы пайдаланылды [11];

2) педагог-психологтың кәсіби құзыреттілігінің когнитивті және іс-әрекеттік-практикалық компонентін зерделеуге “Педагогикалық қызметке кәсіби жарамдылығы мен қабілетін өзін-өзі бағалау”, “Мұғалім тұлғасының кәсіби бағыттылығын бағалау” әдістемесін пайдалана отырып, пәндік білім мен іскерлікті диагностикалауды; психологиялық құзыреттілік деңгейін арттыру үшін қажетті өзінің жеке психологиялық қасиеттері туралы білімді қалыптастырудың диагностикасын қамтитын Я. Стерляудың «Темпераментті диагностикалау» әдісін қолдана отырып, сонымен қатар «Жұмысқа қабілеттілік пен еңбексүйгіштікті бағалау» тестін, «Табысқа жету қажеттілігін бағалау сауалнамасын», Р. Амтхауэрдің «Интеллект құрылымының тестін», Коммуникативтік және ұйымдастырушылық бейімділіктер сауалнамасын, Г. Айзенктің сипаттамалық сауалнамасын, “Педагогтық қызметтің жеке стилінің ерекшеліктерін талдауы” сауалнамасын қолдандық [11];

3) педагог-психологтың кәсіби құзыреттілігінің рефлексивті-бағалау компонентінің қалыптасуын зерделеуге арналған «Әл-ауқатты, белсенділік пен көңіл-күйді жедел бағалау әдістемесін» және «Өзін-өзі бағалауды диагностикалау» әдістемесін қолдана отырып, Ю.Л. Ханіннің “Педагогтардың өз кәсібі мен жұмысына қанағаттануын зерттеу», «Шығармашылық қызметке дайындығын анықтау» сауалнамалары, «Өзін-өзі жетілдірудің тұлғалық-кәсіби перспективасының сауалнамасы» [11] пайдаланылып, эксперимент жүргізілді. Экспериментке жалпы білім беретін ұйымдар - Астана қаласы Білім басқармасының №30 және №48 мектеп-гимназияларының педагог-психолог мамандары, пән мұғалімдері мен 5-7 сынып жетекшілері қатысты.

Сонымен қатар, бізге белгіленген мақсатты жүзеге асыру үшін, педагог-психологты кәсіби шеберлігін арттыру процесі біріктірілген үш өзара байланысты құрылымдық блоктардан (элементтерден) тұратын жүйе ретінде ұсынылады және құрылымдық - мазмұндық модельмен сипатталады. Модельдеу мен жобалаудың әдіснамалық негізі жүйелік тәсіл болды.

Нәтижелер

Біздің зерттеуімізде педагогикалық жобалау педагог-психологтарды кәсіби даярлау процесін болжауға мүмкіндік беретін модель құрудан басталады. Екінші кезеңде

құрылған модельмен жұмыс жасалады, оны кез-келген педагогикалық шындықты, атап айтқанда, көмекші мамандықтардың маманы ретінде педагог-психологтың кәсіби дайындығын жетілдіру процесін өзгерту үшін тікелей қолдануға болады.

Бұл модель егер теориялық тұрғыдан негізделсе, педагог-психологтың кәсіптік даярлығының педагогикалық шарттары мен құрылымдық-мазмұндық моделін іс жүзінде дамыта отырып, жалпы білім беретін мектептерде оқу процесіне енгізсе, онда кәсіби шеберліктерінің деңгейі артады, кәсіби құзыреттіліктері қалыптастырылады.

Төмендегі 1-суретте ұсынылып отырған модельдің сызбанұсқасы беріледі:

Сурет 1. Педагог-психологтардың кәсіби шеберлігін арттыру моделі

Біздің осы мақалада қарастырып отырған моделіміздің бірінші блогы, яғни құрылымдық және функционалды блок. Зерттеуде жалпы білім беру ұйымдары жағдайында оқушының өзін-өзі анықтауына ықпал ету бойынша педагог-психологтың кәсіби қызметі жүйелік процесс ретінде қарастырылады. Кез-келген жүйе-бұл белгілі бір белгілер негізінде бөлінген, басқарудың жұмыс істеуі мен біртұтастығының жалпы мақсатымен біріктірілген және қоршаған ортамен өзара әрекеттесетін тұтас құбылыс ретінде әрекет ететін өзара байланысты компоненттердің (элементтердің) реттелген жиынтығы. Жалпы білім беретін мектептер жағдайында оқушының жеке басын өзін-өзі анықтау процесінің негізгі компоненттері-бұл процесті ұйымдастыруды қамтамасыз ететін педагог-психологтар және білім беру субъектілері ретінде өзара әрекеттесетін білім алушылар.

Ұйымдастырушылық-технологиялық блок педагог-психологты кәсіби шеберлігін арттыруға бағытталған педагогикалық жағдайлар кешенімен ұсынылады.

Модельдің нәтижелі-критерийлік блогы кәсіби даярлық компоненттерінің әрбір құрамдас бөлігінің қалыптасу критерийлерін, көрсеткіштерін: төмен, орташа, жеткілікті және жоғары деңгейлерін қамтиды.

“Кәсіби құзыреттілік” интегративті критерийінің қалыптасу деңгейінің динамикасы №30 және №48 мектеп-гимназияларының респондент топтарындағы жалпы білім беретін мектептер жағдайында айтарлықтай өзгереді (1-кесте, 1-диаграмма).

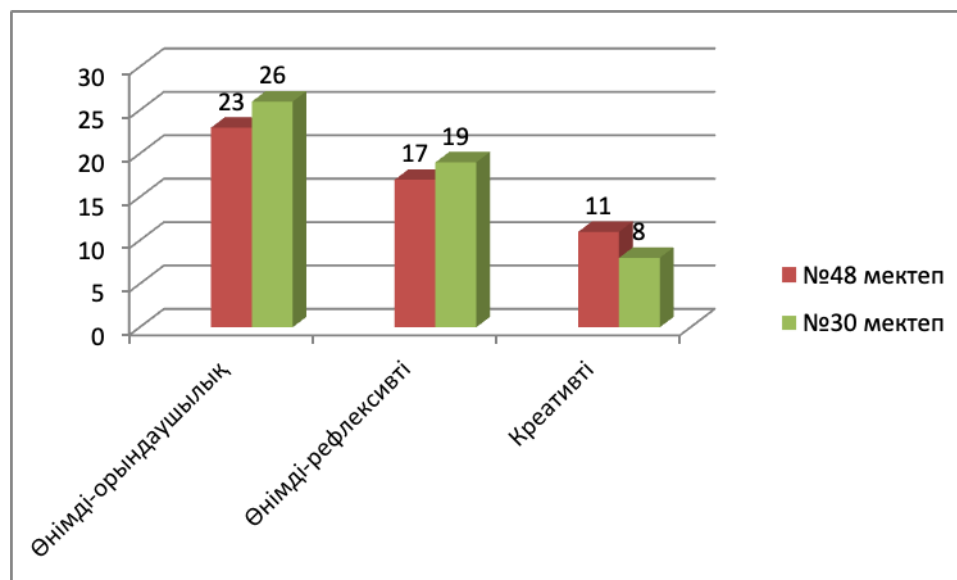
1-кестеден жалпы білім беретін мектептер жағдайында педагог-психологтың кәсіби қызметін оңтайландырудың құрылымдық-мазмұндық моделін іске асыру нәтижесінде респонденттердің өнімді-орындаушылық деңгейі олардың жаңартылған мазмұнға көшуі есебінен 48 және 30 мектепте (82,1% және 81,2 %) жақсы деп танылғанын көруге болады. Нәтижелі-рефлексивті деңгеймен респонденттердің саны сәйкесінше орташа мәндерді көрсетті (60,7% және 59,3%) және шығармашылық деңгей екі мектепте де төмен болды (3,9% және 2,5%).

Кесте 1

Респонденттерді кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру деңгейлері бойынша бөлу

Респонденттер саны	Жалпы саны	Кәсіби құзыреттіліктің қалыптасу деңгейлері					
		Өнімді-орындаушылық		Өнімді-рефлексивті		Креативті	
		адам	%	адам	%	адам	%
№48 мектеп	28	23	82,1	17	60,7	11	3,9
№30 мектеп	32	26	81,2	19	59,3	8	2,5

2-суретте көрсетілген мектептердегі кәсіби құзыреттіліктің интегралды критерийінің қа-лыптасу деңгейлерін салыстырмалы талдау, респонденттердің екі тобындағы көрсеткіштер бір-дей деңгейде екенін көрсетті.

Сурет 2. №30 және №48 мектеп-гимназиялардағы кәсіби құзыреттілік деңгейлері

Жалпы білім беретін мектептер жағдайында педагог-психологтың кәсіби қызметін диагности-калау процесін зерттеудің келтірілген әдістемесі оның үлкен тиімділігі мен зерттелген мектеп-тердегі кәсіби құзыреттілік деңгейлерінің жақсы көрсеткіштерін айқын көрсетеді.

Талқылау

Жалпы білім беру ұйымында білім беруді ұйымдастырудағы педагог-психологтың кәсіби қызметін жетілдірудің құрылымдық-мазмұндық моделі № 30 жалпы орта білім беретін мектеп және практикалық психология қызметі базасында іске асырылған, осы зерттеуде үш блокпен ұсынылған: құрылымдық-функционалды, ұйымдастырушылық-технологиялық, нәтижелі -критерийлік блоктар педагог-психолог тұлғасының кәсіби маңызды қасиеттерін қайта құру үшін зерттелетін процес туралы білімді сипаттауға және кеңейтуге ықпал етеді. Жалпы білім беру ұйымдарына психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетуді жобалайды, жалпы білім беру ұйымдарын ұйымдастыруда педагог-психолог қызметінің тиімділігін арттырудың психологиялық-педагогикалық жағдайларын көрсетеді.

Шынында да, бір жағынан, педагог-психолог кәсіби қызметтің субъектісі ретінде әрекет етеді, саланы белсенді таңдайды және екінші жағынан, мансаптық әсер ету объектісі ретінде осы кәсіби қызметтің тәжірибесін жинақтайды. Жалпы білім беретін мектептердің педагог-психологтары зерттеу тақырыбы контекстінде әртүрлі сатыдағы оқыту тұжырымдамасының негізгі ережелерімен, білім беруді ұйымдастыру бойынша ұсынылатын шаралармен және талаптармен таныс болуы тиіс. Білім беруді процесінде педагог-психолог балалар мен жасөспірімдердің өзін-өзі анықтау мәселесін белгілі бір пәндік мамандандыруға бағыттаудан гөрі кеңірек көруі керек, сондықтан ол білім беру жүйесі туралы жан-жақты түсінікке ие болады. Педагог-психолог өзінің шығармашылық әлеуетінің, кәсіби өсуінің перспективаларын көруі, кәсіби қызметінің тиімділігінің шарты ретінде болжамдық іскерліктерін дамытуы, әрбір нақты балаға (кәсіби деңгейде де, жалпы адамзаттық тұрғыдан да) көмектесуі тиіс.

Қорытынды

Зерттеу нәтижелері педагог-психологтардың кәсіби қызметін жетілдіру бойынша кейінгі кешенді зерттеулер жүргізу: жалпы білім беретін мектептер жағдайында мектептің психологиялық қызметтерінің осы проблемаға мүдделі білім беру мекемелерімен және қоғамдық құрылымдармен өзара іс-қимылының икемді жүйесін пысықтау; жалпы білім беретін мектептердің, қосымша білім беру, бастауыш, орта және жоғары педагогикалық білім беру мекемелерінің мұғалімдерінің, сынып жетекшілерінің, педагог-психологтарының кәсіби және құзыреттілік деңгейін жетілдіру кезінде пайдаланылатын болады.

Қоғамға Қазақстанның жаңа әлемдік білім деңгейіне шығу қажеттілігін қанағаттандыра алатын, еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, дайындалған, кәсіби құзыретті мамандар қажет, бұл әлеуметтік маңызды мәселе болып табылады.

Авторлардың қосқан үлесі

Азиев А.І. – жалпы білім беретін мектептерде педагог-психологтардың кәсіби құзіреттіліктерін бағалады және оны жетілдіру жолдарын ұсынды. Зерттеуді талдау тұрғысынан қалыптастырды.

Шалғынбаева Қ.Қ. – зерттеудің жалпы дизайнына басшылық жасап, ғылыми мақаланың мақсаттары мен міндеттерін айқындады, тұжырымдамалық жоспарлауына үлес қосты. Ғылыми мақаланың қолжазбасының барлық бөлімдердің тұтастығы мен үйлесімділігін қамтамасыз ететін қорытынды нұсқасын дайындады.

Мосиенко Л.В. – мақаланың құндылығын арттыру үшін берілген тақырыптардағы шетелдік зерттеулердің нәтижелерін талдауға қатысты. Барлық авторлар мақаланы редакциялауға қатысып, қолжазбаға тән көп қырлы академиялық қатаңдықты сақтады.

Ахтанова С.К. – зерттеу мәселесі бойынша теориялық әдебиеттерге талдау жасады.

Муталиева А.Ш. – жүргізілген эксперимент нәтижесінде алынған мәліметтерді өңдеуге қатысты.

Әдебиеттер тізімі

1 Успенский В.Б., Чернявская А.П. Введение в психолого-педагогическую деятельность: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Изд-во Владос-Пресс.-2003. - 176 с.

2 Asif M., Edirisingha P., Ali R., Shehzad S. Teachers' practices in blended learning environment: Perception of students at secondary education level// Journal of Education and Educational Development.-2020.-Vol. 7.-P. 286-306. <https://doi.org/10.22555/joeed.v7i2.19>

3 Laborda J. G., Sampson D. G., Hambleton R. K., Guzman, E. Guest editorial: Technology supported assessment in formal and informal learning// Journal of Educational Technology & Society.-2015.-Vol.18.-P.1-2.

4 Громкова М.Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности: учеб. пособие для вузов. – М.: Юнити-Дана.- 2003. – 415 с.

5 Gyau Y. O., Semarco S. K. M. Perception of Students and the Mediating Effect of Acceptance, Interactivity and LMS on Integration of Technology in HEIs// Social Education Research. -2023.-Vol.4.-P.240-260. <https://doi.org/10.37256/ser.4220232499>

6 Мендалиева Р.Т. Организационно-педагогические условия функционирования психологической службы в школе: дис. ... канд. пед. наук – Алматы, 2003. – 169 с.

7 Kumari M., Goswami V., Gupta A. Learning Environments of Technologysupported Teacher Education Classrooms in Relation to Gender, Previous Qualifications and Teaching Subjects// MIER Journal of Educational Studies Trends and Practices.-2015.-Vol.5.-P.71-86. <https://doi.org/10.52634/mier/2015/v5/i1/1512>

8 Aronson E., Wilson T.D., Akert R.M. Social psychology. 4th Edition. - Upper Saddle River, New Jersey: Prentices Hall, Inc.-2002. - 560 p.

9 Jaiswal P. Integrating educational technologies to augment learners' academic achievements// International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET).-2020.-Vol.15.- P.145-159. <https://doi.org/10.3991/ijet.v15i02.11809>

10 Исаева Н.И. Развитие профессиональной культуры психолога образования: дис. ... докт. психол. наук. – Белгород, 2002. – 487 с.

11 Сопов В.Ф., Карпушина Л.В. Морфологический тест жизненных ценностей: Руководство по применению. Методическое пособие. – Самара: Изд-во СамИКП – СНЦ РАН.- 2002. – 49 с.

12 Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики тесты: учебное пособие. - Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М». - 2001. - 672 с.

А.И. Азиев¹, К.К. Шалғынбаева², Л.В. Мосиенко³, С.К. Ахтанова⁴, А.Ш. Муталиева⁵

^{1,2,4,5}Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

³Московский государственный областной университет, Москва, Россия

Механизмы повышения уровня квалификации и мастерства педагогов-психологов

Аннотация. В статье представлена структурно-содержательная модель совершенствования профессиональной деятельности педагога-психолога в организации образования в общеобразовательной организации. Изучение применения данной модели к школам г. Астаны представлено в семи блоках. В исследованиях использовался первый блок модели для теоретического определения совершенствования профессиональной деятельности педагогов-психологов в общеобразовательных школах и разработки модели с определением ее педагогических условий. Актуальным является вопрос изучения механизмов, усиливающих стремление педагогов-психологов к повышению уровня квалификации и мастерства. Профессионально-педагогическая деятельность педагога-психолога образовательного учреждения является исходной основой по отношению к другим видам деятельности, знание и понимание мотивационной сферы любого специалиста позволяет развивать его профессиональное самосознание. На этапе выбора профессии и в процессе ее совершенствования как профессионала, в процессе профессионализации педагога-психолога происходят изменения, которые приводят к совершенствованию мастерства в его мотивационной сфере. Поэтому проблема совершенствования профессиональной и педагогической деятельности педагога-психолога школы имеет очень важное теоретическое и практическое значение, так как анализ различных ее аспектов повышает эффективность системы образования. Сравнительный анализ уровней сформированности интегрального критерия профессиональной компетентности в исследуемых школах показал, что показатели в обеих группах респондентов находятся на одном уровне.

Ключевые слова: профессионализация педагога-психолога, уровень квалификации и мастерства, совершенствование профессиональной деятельности

A.I. Aziyev¹, K.K. Shalginbaeva², L.V. Mosienko³, S.K. Akhtanova⁴, A.Sh. Mutaliev⁵

^{1,2,4,5}L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

³Moscow State Regional University, Moscow, Russia

Mechanisms for improving the level of qualification and skills of teachers-psychologists

Abstract. The article presents a structural and substantive model for improving the professional activity of a teacher-psychologist in general education institutions. The study examines the application of this model to schools in Astana, structured in seven blocks. In the studies, the first block of the model was used to theoretically determine the improvement of professional activity of teachers-psychologists in general education schools and to develop a model of it with the definition of pedagogical conditions. The problem of studying mechanisms that strengthen the desire of teachers-psychologists to improve the level of skills and abilities is relevant and important. The professional and pedagogical activity

of a teacher-psychologist of an educational institution is the initial basis in relation to other types of activity, and knowledge and understanding of the motivational sphere of any specialist allows them to develop their professional self-awareness. At the stage of choosing a profession and in the process of its improvement as a professional, in the process of professionalization of a teacher-psychologist, changes occur that lead to the improvement of skills in their motivational sphere. Therefore, the problem of improving the professional and pedagogical activity of a school teacher-psychologist has a very important theoretical and practical significance, since the analysis of its various aspects increases the effectiveness of the educational system. A comparative analysis of the levels of formation of the integral criterion of professional competence in the studied schools showed that the indicators in both groups of respondents are at the same level.

Keywords: professionalization of a teacher-psychologist, level of skills and abilities, improvement of professional activity

References

- 1 Uspenskij V.B., Chernjanskaja A.P. Vvedenie v psihologopedagogicheskuju dejatel'nost': uchebnoe posobie dlja stud. vyssh. ucheb. Zavedenij [Introduction to psychological and pedagogical activity: a textbook for students. higher. studies. institutions] (Vlados-Press, Moscow, 2003,176 p.). [in Russian]
- 2 Asif M., Edirisingha P., Ali R., Shehzad S. Teachers' practices in blended learning environment: Perception of students at secondary education level, Journal of Education and Educational Development, 7, 286-306 (2020). <https://doi.org/10.22555/joeed.v7i2.19>
- 3 Laborda J. G., Sampson D. G., Hambleton R. K., Guzman, E. Guest editorial: Technology supported assessment in formal and informal learning, Journal of Educational Technology & Society, 18, 1-2 (2015).
- 4 Gromkova M.T. Psihologija i pedagogika professional'noj dejatel'nosti: ucheb. posobie dlja vuzov [Psychology and pedagogy of professional activity: studies. handbook for universities] (Juniti-Dana, Moscow, 2003,415p.). [in Russian]
- 5 Gyau Y. O., Semarco S. K. M. Perception of Students and the Mediating Effect of Acceptance, Interactivity and LMS on Integration of Technology in HEIs, Social Education Research, 4, 240-260(2023). <https://doi.org/10.37256/ser.4220232499>
- 6 Mendaliev R.T. Organizacionno-pedagogicheskie uslovija funkcionirovanija psihologicheskoi sluzhby v shkole [Organizational and pedagogical conditions for the functioning of psychological services at school] (Almaty, 2003,169 p.). [in Russian]
- 7 Kumari M., Goswami V., Gupta A. Learning Environments of Technologysupported Teacher Education Classrooms in Relation to Gender, Previous Qualifications and Teaching Subjects, MIER Journal of Educational Studies Trends and Practices, 5, 71-86 (2015). <https://doi.org/10.52634/mier/2015/v5/i1/151>
- 8 Aronson E., Wilson T.D., Akert R.M. Social psychology. 4th Edition (Prentices Hall, Inc.Upper Saddle River, New Jersey,2002, 560 p.).
- 9 Jaiswal P. Integrating educational technologies to augment learners' academic achievements, International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET), 15, 145-159 (2020). <https://doi.org/10.3991/ijet.v15i02.11809>
- 10 Isaeva N.I. Razvitie professional'noj kul'tury psihologa obrazovanija [Development of professional culture of an educational psychologist] (Belgorod, 2002, 487p.) [in Russian]

11 Sopov V.F., Karpushina L.V. Morfologicheskij test zhiznennyh cennostej: Rukovodstvo po primeneniju. Metodicheskoe posobie [Morphological test of life values: Application guide. Methodical manual] (Izd-vo SamIKP – SNC RAN, Samara, 2002, 49p.). [in Russian]

12 Rajgorodskij D. Ja. Prakticheskaja psihodiagnostika. Metodiki testy: uchebnoe posobie [Practical psychodiagnostics. Test methods: a textbook.] (Izdatel'skij Dom «BAHRAH-M», Samara, 2001, 672 p.). [in Russian]

Авторлар туралы мәлімет:

Азиев А.І. – «Педагогика және психология» мамандығының докторанты, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтбаев көш., 2, Астана, Қазақстан. E-mail: artur.aziyev.90@bk.ru

Шалғынбаева Қ.Қ. – педагогика кафедрасының профессоры, педагогика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтбаев көш., 2, Астана, Қазақстан.

Мосиенко Л.В. – қазіргі педагогика, үздіксіз білім беру және жеке тректер кафедрасының профессоры, педагогика ғылымдарының докторы, Ресей Мемлекеттік әлеуметтік университеті, Вильгельм Пик к-сі, 4-үй, Мәскеу, Ресей.

С.К. Ахтанова – педагогика ғылымдарының кандидаты, педагогика кафедрасының доцент м.а., Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Янушкевич көш., 6, Астана, Қазақстан.

А.Ш. Муталиева – педагогика ғылымдарының кандидаты, педагогика кафедрасының доцент м.а., Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Янушкевич көш., 6, Астана, Қазақстан.

Сведения об авторах:

Азиев А.И. – докторант специальности «Педагогика и психология», Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, ул. Сатпаева, 2, Астана, Казахстан.

Шалғынбаева К.К. – доктор педагогических наук, профессор кафедры педагогики, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, ул. Сатпаева, 2, Астана, Казахстан.

Мосиенко Л.В. – доктор педагогических наук, профессор кафедры современной педагогики, непрерывного образования и персональных треков, Российский государственный социальный университет, ул. Вильгельма Пика, д. 4, Москва, Россия.

Ахтанова С.К. – кандидат педагогических наук, и.о. доцента кафедры педагогики, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, ул. Янушкевича, 6, Астана, Казахстан.

А.Ш. Муталиева – кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, ул. Янушкевича, 6, Астана, Казахстан.

Information about authors:

Aziyev A.I. – Doctoral student, specialty “Pedagogy and psychology”, L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2 Satpayev str., Astana, Kazakhstan.

Shalgynbayeva K.K. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of Social Pedagogy and self-knowledge, L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2 Satpayev Str., Astana, Kazakhstan.

Mossienko L.V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of Modern Pedagogy, Continuing Education and Personal Tracks, Russian State Social University, 4 Wilhelm Peak str., Moscow, Russia.

S.K. Akhtanova – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy, L.N. Gumilyov Eurasian National University, 6 Yanushkevich, Astana, Kazakhstan.

A.Sh. Mutaliev – Candidate of Pedagogical Sciences, Associated Professor, Department of Pedagogy, L.N. Gumilyov Eurasian National University, 6 Yanushkevich str., Astana, Kazakhstan.